

njihovi radovi izrazito tendiraju interdisciplinarnosti. Rezultat je takva pristupa da se u širokome rasponu istraživanja korelacije povijesti i etničnosti, te etničnosti jakih partnera, kao što su mit i zbilja, nacija (uključujući njezino porijeklo i perspektive), demografsko-civilizacijski trendovi, jezik, granice, "drugi" identitet i sl., premda fokusirani na različite vremenske segmente, uočava dinamika mijenjanja odnosa među ljudima i zajednicama kojima pripadaju.

Istodobno, na površini se kristaliziraju odgovori ili barem mogući odgovori na pitanja koja su autori postavljali kao problem, cilj ili pak svrhu svoga rada.

Uz odgovarajuću je znanstvenu aparaturu knjiga opremljena sažecima na engleskom i ruskom jeziku, bilješkama o autorima te indeksom imena i pojmova

Jadranka GRBIĆ

Kultura, etničnost, identitet, prir. Jadranka Čačić-Kumpes, Institut za migracije i narodnosti - Naklada Jesenski i Turk - Hrvatsko sociološko društvo, Zagreb 1999., 318 str.

U knjizi "Kultura, etničnost, identitet", koju je priredila Jadranka Čačić-Kumpes, a kao izdavači se navode: Institut za migracije i narodnosti, Naklada Jesenski i Turk i Hrvatsko sociološko društvo, nalaze se tekstovi (studije, članci, rasprave, istraživanja) s Drugoga okruglog stola pod nazivom "Etnički razvitak europskih nacija: Hrvatska - Europa" u organizaciji Instituta za migracije i narod-

nosti, održanoga u Zagrebu 20. ožujka 1999. godine, s podtemom: etničnost i kultura, etničnost i obrazovanje. Tekstovi dijele sadržaj knjige u sljedeća poglavlja:

1. Plutajući mozaik na obzoru: naznake o pojmovima; 2. Kultura, etničnost, razvoj: izazovi rekonstrukcije identiteta; 3. Kultura, mit i etničnost; 4. Razmeđa etničnosti, kulture i identiteta.

Ključni su pojmovi svih tekstova kultura, etničnost i identitet. Pristup tim pojmovima i problematiziranje njihova međusobna odnosa su dinamični jer proizlaze iz interdisciplinarnosti. Naime, svaki pojedini autor promišlja ih, analizira i interpretira (teorijski, empirijski, metodološki i sl.) s gledišta znanosti i znanstvene discipline kojoj pripada (ipak — nužno se preklapajući s ostalima), a zastupljene su: sociologija, etnologija, jezikoslovlje, povijest umjetnosti, kulturna geografija, filozofija i povijest umjetnosti.

U prvome se poglavlju nalaze tekstovi Srđana Vrcana (*Znakovita zbrka oko etničkog*), Nikole Skledara (*Etničnost i kultura*), Esada Čimića (*Nacija i kultura*), Josipa Kumpesa (*Religija, kultura i etničnost*), Laure Šakaje (*Kultura, kulturni pejzaž, etničnost*), Sanjina Dragojevića (*Multikulturalizam, interkulturalizam, transkulturalizam, plurikulturalizam: suprotstavljeni ili nadopunjujući koncepti*).

U drugome se poglavlju nalaze radovi Vjerana Katunarića (*Kultura, nacija, razvoj: stvaralački projekt i retorika reakcije*), Silve Mežnarić (*Europa i Hrvatska u njoj: kultura adaptacije*), Ive Paića (*Nacionalni san, tranzicija, globalizacija: obrisi promjena identiteta*), Jadranske Čačić-Kumpes (*Kultura, etničnost i obrazovanje: naznake o interakciji i perspektivi*), te Branislave Baranović (*Udžbenici povijesti i nacionalni identitet mladih*). Treće poglavlje donosi radove Josipa Županova (*Etničnost i kultura: politička mobilizacija i opstanak*), Dunje Rihtman-Auguštin (*Narodna kultura i hrvatski etnomit*) i Ive Žanića (*Kosovski mit i jugoslavenska mentalna sukcesija*). U četvrtome poglavlju pišu Saša Božić (*Pretpostavke kreiranja etničnosti*), Dalibor Brozović (*Etničnost kao jedna od podloga nacionalne kulture*), Radovan Ivančević (*Ruralna i urbana komponenta kulturnog identiteta*), Jasna Čapo Žmegač (*Mi smo veći Hrvati od njih!: percepcija i management kulturnih razlika unutar nacionalne zajednice*), Ivo Pranjković (*Jezici i etnije na prostoru*

bivše Jugoslavije), August Kovačec (*Jezične skupine bez vlastitih institucija i pitanja kulture i izobrazbe na njihovu jeziku*), te Ružica Čičak-Chand (*Religija kao izraz etničkog i kulturnog identiteta: islam i muslimani u zapadnoj Europi*).

Sadržajem i koncepcijom, usmjerenošću u prvom redu na hrvatski etno-kulturni i društveni prostor, koji se promatra u širem europskom kontekstu, ova se knjiga u potpunosti uklapa u opći trend svjetskoga znanstveno-istraživačkoga rada usmjeren na istraživanje etnokulturne problematike.

Tematika, metodologija, suverenost autora u poznavanju (i najnovije) svjetske literature, kritička intoniranost tekstova koji provociraju suradnju, dijalog i konstruktivnu polemiku, odgovarajuća znanstvena aparatura, ukratko: znanstvena utemeljenost i izvornost, upućuju na zaključak da svaki prilog pa stoga, dakako, i knjiga u cjelini uz različitost stilova i metodologija, čine knjigu korisnom i atraktivnom stručnjacima i znanstvenicima, studentima te općenito onome dijelu intelektualne javnosti koja se bavi i zanima ovim važnim područjem društvenih i humanističkih znanosti.

Na kraju se knjige nalaze bilješke o autorima, sažeci na engleskom i francuskom jeziku te kazalo imena i pojmova.

Jadranka GRBIĆ

Zbirka od četiri teksta zanimljiva je upravo po tome što se radi o objavljenim diplomskim radnjama, koje svojim potencijalom nadvladavaju zadanu diplomsku formu i studentske su radnje veće znanstvene težine. Četvero autora ovoga zbornika diplomiralo je na Odsjeku za povijest Filozofskog fakulteta u Zagrebu, pod mentorstvom prof. dr. Roksandića (Kunčić, Štefanec, Zubak) i prof. dr. Močanina (Šarić). Međutim, svi su autori studenti dvopredmetnih studija, u kombinaciji povijesti sa studijem povijesti umjetnosti, polonistike, filozofije, etnologije, što će, kako otkrivaju njihovi tekstovi, uvelike voditi oblikovanju njihova istraživačkog interesa kao i senzibiliziranju njihova povijesnog mišljenja.

Rad Meri Kunčić, *Homo universalis u talijanskoj renesansi*, na osnovi pisane i slikarske građe 15. i 16. stoljeća problematizira smještaj renesansnog povijesnog iskustva na razmeđu ideala i stvarnosti, unutarnjih proturječnosti i kontroverzi sukobljenih svjetova. Analizirajući suvremene traktate razdoblja (Kotruljević, Castiglione), autorica ih komentira kao izrazito individualne kritičke osvrte na društvenu zbilju. Nadalje, u promišljanju renesansnog vremena, autorica koristi i rječitost slikarstva (firentinski slikari 15. stoljeća i slikari zrele renesanse), upućujući na njegov veliki interpretativni potencijal, koji je gotovo neiskorišten u domaćoj historiografskoj tradiciji. Osim promišljanja renesansnog vremena i života, ovaj rad inherentno postavlja i pitanje proširivanja obzora izvorne građe i kapaciteta interpretacije netradicionalnih povijesnih izvora.

Odlike kompleksnog povijesnog mišljenja i oblikovanja teksta odaju se i u radu Nataše Štefanec, *Povijesna obzorja promjene statusa umjetnika i umjetnosti u srednjozapadnoj Europi i Italiji u 16. stoljeću*. U ovome radu autorica predstavlja status umjetnika u kategorijama dvorskog umjetnika, obrtnika i bohema, u komparativnoj vizuri dvaju zemljopisnih prostora koji su nositelji različite društvene, kulturne, političke, urbane, estetske, vjerske, umjetničke i druge tradicije. Upušta se i u propitivanje i kritičko

Diplomska radionica 1 prof. dr. Drage Roksandića: Meri Kunčić, Marko Šarić, Nataša Štefanec, Sanja Zubak, ur. Drago Roksandić, Nataša Štefanec, Zavod za hrvatsku povijest, Zagreb 1999., 221 str.